

Vårt diarienumr 2020/00424
Ert diarienumr Fi2020/00727/E4

Finansdepartementet
Ekonomiska avdelningen, enheten för ekonomiskpolitisk
Analys

Svar på remiss – huvudbetänkandet Långtidsutredningen 2019 (SOU 2019:65)

Region Blekinge är remissinstans för ovan utredning. Regional utveckling har ombetts svara på betänkandet från Region Blekinge.

Region Blekinge anser att långtidsutredningens antaganden och teorier är ett viktigt kunskapsunderlag för långsiktig planering och beslut. Sedan långtidsutredningen presenterades har Corona-pandemin gjort sig gällande och stort fokus lagts på att kortsiktigt hantera hälso- och sjukvårdens utmaningar liksom samhällsutmaningar i övrigt såsom ekonomiska konsekvenser för företag och hushåll. Av rapporten framgår att Sverige liksom regioner/Blekinge nyss återhämtats från påverkan av fordons- och finanskris och återkommit till ”normalläge” avseende BRP och sysselsättning. Således kan konstateras att utmaningar ständigt gör sig påmind och att trendspaning och förutsägbarhet blir alltmer komplex. Samtidigt är det viktigt att få kunskap om samband om ekonomi och tillväxt.

Långtidsutredningen är ett djupgående nationalekonomiskt underlag. Sambandet mellan inkomstskillnader och tillväxt är komplext och går åt båda håll.

Långtidsutredningen fokuserar på ett antal scenarier. Inkomstskillnaderna ökar i samtliga scenarier. Det betyder dock inte att ökade inkomstskillnader är oundvikliga. Långtidsutredningen utgår från den ekonomiska politikens påverkan på tillväxt i olika delar av inkomstfördelningen och även hur sysselsättningen utvecklas i olika delar av befolkningen.

Men förutom den ekonomiska politiken som är en stor del av påverkan på inkomstskillnader och sysselsättning är hälsan i olika delar av befolkningen av stor betydelse. Liksom många andra regioner har Region Blekinge genom kommissionen för jämlik hälsa studerat hälsans villkor och påverkansfaktorer för sysselsättning och egenförsörjning.

Således kan noteras särskilt för regionala nivån och möjligheten att påverka, bl.a. utifrån kap 5, ”Jämlikhet i möjligheter, inkomsterna i botten har halkat efter”, att förutom att betrakta utvecklingen av inkomstskillnader enbart utifrån ekonomiskt perspektiv behöver även hälsans villkor vägas in för att möjliggöra att minska inkomstskillnader.

En socioekonomisk analys för Blekinge och Skåne är under framtagande som underlag för kommande programmering av strukturfonder 2021-2027. Även denna visar på vikten av ett aktivt folkhälsoarbete inkluderande förutsättningar för alla ungdomar att klara grundskola och gymnasieskola är en av de viktigaste grunderna för jämlik hälsa och möjlighet till egenförsörjning.

Behoven finns att stärka sambanden mellan hälsa och inkomst liksom samband utbildning- och tillväxtpolitik/näringspolitik.

Kapitel 6 ”Regionala skillnader i inkomst”.

Långtidsutredningens syfte är bland annat att analysera utmaningar och möjligheter för den svenska ekonomin. Redan i inledningen lyfts det att analysen inte fokuserar på att förklara hur skillnader har uppstått utan på hur stort avståndet är mellan olika gruppers ekonomiska status. En vidare utläggning om ursprunget till hur skillnaderna har uppstått hade med fördel fördjupat analysen över eventuellt skilda utmaningar och möjligheter som finns i Sveriges olika regioner.

Det är viktigt att analysera de olika komponenter som BRP per capita delas i analysen för att fånga och förstå regionernas utveckling de senaste decennierna. Resonemangen om tillväxttakterna är också relevanta mot bakgrund av skilda förutsättningar för agglomeration och stordriftsfördelar mellan olika regioner. Vidare är det ett viktigt inslag i kapitlet att faktorinkomster bryts ner och redogörs för separat för att inte visa en skev bild av inkomstutvecklingen samt för att förstå krafterna bakom utvecklingen i landets olika delar.

Kapitlet behandlar flera orsaker till skillnader mellan regioner, bland annat produktivitetstillväxten och demografiska skillnader. I sammanhanget lyfts bland annat utbildningsnivån samt att den demografiska utvecklingen skiljer sig åt. Men det förs inget vidare resonemang och problematisering kring vad det innebär för regionerna och vilka strukturella utmaningar och mer avlägsna regioner hamnar i som en följd av utvecklingen. Jämförelsevis beskrivs ingående vad mer ”attraktiva” regioners bostadsbrist gör för matchningen på bostadsmarknaden.

För Blekinge är detta kännbart, att å ena sidan vara en tätbefolkad region men perifer från storstadsregioner och med större demografiska utmaningar. För en större geografi, som Sverige som helhet, bidrar faktorer som nya teknologiska landvinningar och tilltagande konkurrens till ökad konkurrenskraft och välbefinnande. Men inom landet kan det finnas delar som har svårare att anpassa sig och hantera strukturomvandlingen. Sådana platser har haft en svagare omställningsförmåga. I takt med en ökad globalisering och urbanisering beskrivs täthet och storlek som viktiga konkurrensfördelar för en region. Större och tätare regioner har generellt med gynnsamma utvecklingsförutsättningar än mindre och glesare regioner. Generellt har dessa platser en mer gynnsam demografisk struktur för att hantera kommande demografiska utmaningar ur ett finansierings- och kompetensförsörjningsperspektiv. Tillgången i regioner på kvalificerad arbetskraft har kommit att bli en drivande faktor för utveckling i takt med att kunskapsinlagen i ekonomin ökar. Tillgången till det underlättas i större och tätare miljöer.

Strukturomvandlingen har också drivit på en större koncentration av den ekonomiska aktiviteten till regioner med större befolkningsunderlag. Sedan finanskrisen har endast sex lokala arbetsmarknadsregioner haft en sysselsättningstillväxt som överstiger rikets tillväxt. De tre arbetsmarknadsregioner – Stockholm – Solna, Göteborg och Malmö – Lund har ökat i ekonomisk betydelse. Dessa tre har stått för över 80 procent av tillväxten mellan 2007 – 2018. Men utvecklingen beror inte enbart på inneboende tillväxtegenskaper utan flera andra aspekter bör beaktas. Funktionell sammankoppling och att verka i en större geografisk kontext är också centralt för utveckling. Orter med mindre gynnsamma utvecklingsförutsättningar kan delvis kompensera det genom att verka i ett större funktionellt sammanhang. Ett mer ensidigt näringsliv i exempelvis en kommun kan minska sårbarheten som

branschspecifika chocker medför genom att fungera i ett större funktionellt sammanhang med en annan branschstruktur som kan komplettera näringslivsstrukturen i den egna kommunen.

På samma sätt diskuteras divergens i arbetsproduktivitet mellan regionerna. Att den drift av stordriftsfördelar med en alltmer koncentrerad geografi för arbetskraft och arbetsplatser. Men det diskuteras inte något om arbetsmarknadsförstoring i mer perifera regioner och avsaknad av infrastruktur som ett hinder för att skapa ett större utbyte mellan branscher, stordriftsfördelar, ökad specialisering och bättre matchning inom regioner som saknar infrastruktur både inom regionen och för snabbare uppkoppling till större regioner och den större ekonomiska geografin och dra nytta av den högre tillväxt som finns i storstadsregioner. För Blekinges tillväxt är arbetsmarknadsförstoring en förutsättning för långsiktig kompetensförsörjning och ekonomisk tillväxt. Det finns fler perspektiv och skilda förutsättningar som skapar olika utvecklingsbanor och som förklarar skillnader mellan regioner. Det lyfts i kapitlet inte skillnader i branschstruktur och konjunkturkänslighet beroende av hur strukturen på det regionala näringslivet ser ut.

Strukturumvandling som en följd av digitalisering och omställningsförmågan i samhället beskrivs, vilket är viktigt. Ur det perspektivet är arbetsmarknadsförstoring också en viktig del för att underlätta matchningen på arbetsmarknaden. Samtidigt som en ökad rörlighet behöver infrastruktur för att kunna koppla ihop en region till en funktionell region som gör det möjligt att öka den geografiska rörligheten.

”På den ägda bostadsmarknaden är framförallt stora regionala skillnader i bostadspriser som skapar inträdeshinder och begränsar arbetskraftens rörlighet” eller ”Bristen på bostäder i växande regioner har, som framhållits i avsnitt 6.1.5, betydelse för arbetskraftens rörlighet, vilket kan hämma ekonomins utveckling”. Liknande resonemang finns inte kring rörlighetens begränsningar som en följd av ogynnsamma infrastrukturförutsättningar i en region och vad mer hoplänkade arbetsmarknadsregioner skulle skapa för synergier. På samma sätt problematiseras höga bostadspriser med svårigheten att rekrytera med avsaknad av andra förutsättningar då?

Ska vi klara framtidens utmaningar, minska ojämlikhet mellan människor inom och mellan regioner behöver folkhälsoperspektivet belysas ytterligare inkluderande kompetensförsörjningsområdet behöver stärkas. Vi Regionalt utvecklingsansvariga efterfrågar en kompetensförsörjningspolitik. Vi Regioner och Regionaltutvecklingsansvariga efterfrågar en kompetensförsörjningspolitik. Vi ser också vikten av stärkt samverkan och flernivåstyrning och en bättre samordning ske mellan politikområden.

Arbetsmarknadsförstoring är en viktig del för kompetensförsörjning och jämlikhet för invånare och samhället i stort. Infrastruktursatsningar är en viktig del för en god näringspolitik även i perifera regioner liksom samverkan mellan närings-, utbildnings- och arbetsmarknadspolitik.